SEASONS Garden

Derk Klaas DeWit, een van de drie roergangers van het ruim een eeuw oude familiebedrijf DeWit.

Sterk STAALTJE

Zelf zijn ze verwoed tuiniers, en zo weten broers Sietse en Derk de Wit en neef Derk Klaas precies wat ze nodig hebben in de tuin. Maar ook: wat ze missen en wat beter kan. Samen smeden ze ambachtelijk tuingereedschap en bedenken ze nieuwe tuinhulpjes. Weleens gehoord van een Spork of een Spats?

TEKST **MARIEKE DE GEUS** FOTOGRAFIE **BARBARA GROEN**

DeWit
Made in Holland

In een fabriekshal in het Groningse dorp Kornhorn zaagt een lasermachine met groot gemak vormen uit een plaat staal, alsof het een pakje boter is. Dit gaat met een snelheid van zo'n drie meter per minuut. In vergelijking met de andere machines – sommige zijn al behoorlijk oud – gaat het laseren bijna geruisloos. Indrukwekkende slijpmachines, die al decennialang meegaan, produceren naast een regen aan vonken een krassend geluid. En de machinale hamers kloppen met een bijna oorverdovende dreun de juiste vorm in het bewerkte staal. Tuinschepjes worden hier per tienduizend stuks gemaakt. Door deze industriële machines én een team van stoere mannen, vijfentwintig in totaal.

Start als dorpssmederij

Hoe anders was het in 1898, toen overgrootvader Willem de Wit zijn dorpssmederij in Kornhorn begon. Aanvankelijk voerde Willem reparatiewerk uit aan ketels voor boeren uit het dorp, hij maakte hoefijzers voor de werkpaarden en langzaamaan begon hij onderdelen van landbouwgereedschap, zoals ploegscharen, te smeden. Rond 1910 werd de eerste machinale smeedhamer, aangedreven door stoom, in gebruik genomen. Dit was de start voor het produceren van kleine series boerengereedschap, zoals schoppen en spaden. Zijn twee zonen Derk en Martinus zetten het bedrijf voort en vanaf de jaren vijftig groeide het met de derde generatie snel uit tot een serieuze fabriek. Het lukte de huidige, vierde generatie om de naam DeWit internationaal op de kaart te zetten. Vandaag de dag tuinieren groenliefhebbers van over de hele wereld met tuinschepjes, spitvorken en harken van de Groningers.

Trouw aan het ambacht

Sietse: "We gebruiken tegenwoordig steeds vaker robotmachines, die we zelf ontwikkelen, maar altijd in combinatie met het oog van de vakman. We blijven altijd trouw aan het oude ambacht. Smeden is een vak dat niet zo gemakkelijk te leren is, het werken met robots is daarom handig en tijdbesparend. Bovendien neemt het ons zware, repeterende klussen uit handen, zoals smeden, lassen en slijpen. Ik weet nog dat ik als jongen van zestien jaar dagenlang schoffels stond te smeden bij een oven van 1200 °C. Dan kon je me aan het eind van de dag wel opvegen. Mijn broer Derk zegt altijd: 'Vroeger brachten we de vracht rond met paarden-wagen. Tegenwoordig doen we dat met vrachtwagens, zo is het met de smederij ook.' We maken nog steeds ambachtelijk gereedschap, maar op een eigentijdse manier. Moderne machines hebben ook het voordeel dat je heel snel kunt wisselen. Handig, we kunnen binnen anderhalf uur het hele productieproces omleggen."

Roest is niet erg

Sietse laat een Spork zien, een kruising tussen een spade en een vork. En een Spats, een spade met vlijmscherpe punten. Eigen uitvindingen, zoals veel ander gereedschap dat je nog niet eerder zag. Sietse: "We zijn alle drie tuinliefhebbers. Dat is ook nodig: als je zelf geen tuinier bent, kun je geen nieuwe dingen verzinnen of producten verbeteren. Een voorbeeld is onze paardenbloemwieder, zo'n idee ontstaat doordat je zelf bezig bent in de tuin." Kenmerkend aan DeWit-gereedschap – naast de bijna zwarte kleur van het staal – is dat het blad een klein verloop heeft van dik naar iets dunner, waardoor het 'zelf slijpend' is. Ideaal bij een schoffel bijvoorbeeld. Sietse: "Mensen schrikken altijd van roestvorming, wij niet. Een beetje roest is niet erg. Zodra je het gereedschap gaat gebruiken, wordt het vanzelf weer scherp. Ons gereedschap is 'onverwoestbaar maar wel roestbaar', zeggen wij altijd."

Duurzaam werken

Dus gaan de jongens van DeWit elke dag fluitend richting de fabriek om daar aan de slag te gaan met hun duurzame, innovatieve plannen. Zo gebruiken ze sinds een paar jaar geen gasovens meer om het staal te verhitten, maar inductiespoelen. Dat vermindert de CO_2-uitstoot, en is daarom beter voor het milieu. Ook hergebruiken ze al het restmateriaal, er gaat geen grammetje staal verloren.
Wat zou grondlegger Willem ervan hebben gevonden, als hij het allemaal had kunnen zien? "Grootvoader zou het waarschijnlijk aibels ('hartstikke') mooi vinden, en groots as n tude ('trots als een pauw') zijn geweest", weet Sietse zeker.

DeWit heeft geen winkel, maar bezoekers zijn op afspraak welkom om de fabriek en het productieproces te bekijken. Voor meer informatie en verkoopadressen: www.dewit.eu

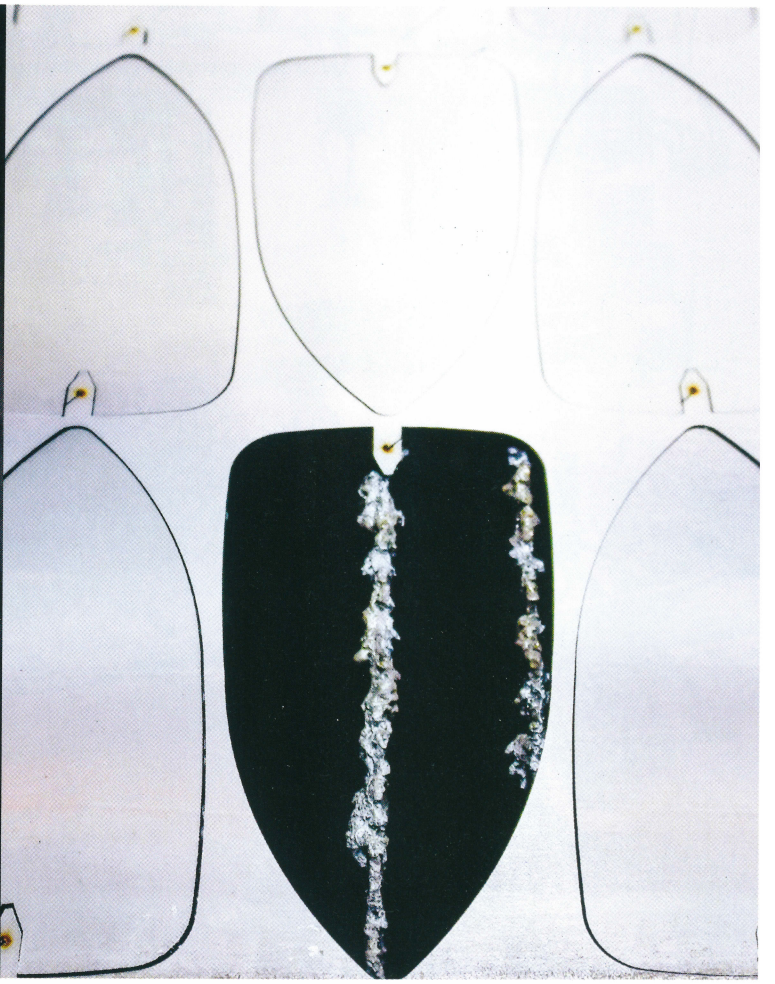

NA HET LASEREN VAN DE BASISVORMEN BEGINT HET SMEEDPROCES: HET STAAL WORDT VERHIT TOT WEL 1200 GRADEN, WAARDOOR HET WITHEET VAN KLEUR VERSCHIET

EEN MOOIE AFRONDING VAN ELK STUK GEREEDSCHAP: NA HET GLADSCHUREN EN LAKKEN WORDT HET LOGO VAN DEWIT IN HET HOUTEN HANDVAT GEBRAND

Smeedwerk: het proces

De producten van DeWit worden gemaakt van boronstaal, afkomstig uit Zweden, een materiaal dat goed te snijden en te vervormen is. Bovendien bevat het koolstof, wat na het bewerken keihard wordt. Ideaal, want zo kun je onverwoestbaar sterk gereedschap maken. Na het laseren van de basisvormen begint het smeedproces waarbij het staal in een oven wordt verhit tot 1200 °C, waardoor het geel of witheet van kleur verschiet. Daarna wordt het gloeiendhete staal bewerkt met een hamer; het daadwerkelijke smeden. Door in een bepaalde vorm of hoek te slaan en vervolgens af te koelen in water verandert de moleculaire samenstelling van het staal, waardoor het 'ijzersterk' wordt. Een echte DeWit herken je meteen aan het uiterlijk: robuust 'zwart' staal – niet te vergelijken met gereedschap dat gemaakt is van glimmend, roestvrijstaal. Voor de handvatten gebruikt DeWit Europees essenhout. Na het gladschuren en lakken wordt het logo in het hout te gebrand.